

Література і джерела

1. Божович Л.И. Отношение дошкольников к учению как психологическая проблема // Вопросы психологии школьника. – М., 1951. – С. 3-28.
2. Венгер Л.А. Об уровне развития детей, поступающих в школу // Дошкольное воспитание. – 1972. – № 8. – С. 33-38.
3. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. – М., 1991. – 152 с.
4. Леонтьев А.Н. Психическое развитие ребенка в дошкольном возрасте // Вопросы психологии ребенка дошкольного возраста. – М.; Л., 1948.
5. Мухина В.С. Шестилетний ребенок в школе. – М.: Просвещение, 1990. – 175 с
6. Развитие социальных эмоций у детей дошкольного возраста / Под ред. А.В.Запорожца, Я.З. Неверович. – М.: Педагогика, 1986. – С. 8-28.
7. Черепаня Н. І. Проблеми готовності дитини до школи // Педагогіка і психологія: Формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Зб. наук. праць. Вип. 33. – Київ, 2004. – С. 421-426.

В статье проанализированы педагогические детерминанты готовности ребенка к школе, обоснованно современные проблемы готовности дошкольника к школьному обучению. Выделены проблемы процесса подготовки детей к школе. Сделан анализ современных подходов к определению составляющих учебной готовности, их качественных и количественных характеристик. Указаны новые требования к содержанию готовности шестилетних детей к учебе в школе.

Ключевые слова: готовность к школе, школьная зрелость, компоненты школьной готовности, проблемы процесса подготовки детей к школе.

The article analyzes the determinants of educational child's readiness for school, reasonably modern problems preschooler ready for schools. Singled out the main problems of the process of preparing children for school. Analyzed the current approaches in the determination of components of school readiness, their quantitative and qualitative characteristics. New requirements for the content of six-year old children commitment to school are indicated in the article.

Key words: readiness for school, school maturity, the components of school readiness, problems of the process of preparing children for school.

УДК 37.014.3.-051(437.6)

TEACHERS PREPARING IN THE CONTEXT OF SCHOOL REFORM

Sheben Vladimír

Presov, Slovak Republic

Актуальність порушеної у статті проблеми обумовлена потребою обґрунтування шляхів оновлення і модернізації системи підготовки вчителя у відповідності до реформ, що відбуваються у словацькій школі. Шкільна реформа визначається як позитивними надбаннями, так і негативним досвідом. Аналіз результатів шкільної реформи дозволяє автору прогнозувати адекватні кроки, які необхідно буде здійснити у напрямку підготовки майбутніх учителів фізики.

Ключові слова: шкільна реформа, аналіз результатів, підготовка вчителя фізики.

Our paper presents some comments on the issue of the preparation of future teachers of physics, taking place in an environment significantly determined by positive as well as negative consequences of the ongoing school reform. We do not aspire to find answers or solutions to the issues the school reforms brings about at elementary, secondary schools and even universities. In the paper, we try to point out some of these issues, describe them and, on the basis of available information, present how today, universities are prepared for the phenomenon of the arrival of the first students, produced by this school reform.

There is a lot of discussion under way concerning the quality and state of education in physics at our schools before the school reform. Nonetheless, the constantly increasing disproportion between a scientific and academic system of physics, which subsequently produced a whole set of problems concerning education in physics at our schools objectively required a search for such solutions that would stop its decline. The students see no purpose in devoting their time to the study of a subject they do not need, which they believe physics is. A lack of interest in physics, formal knowledge, the decreasing capabilities of teaching by showing, the inability to think in terms of physics, an absence of abstract thinking, the inability to

solve physical problems, an absence of critical thinking, an excess of stress put on students by the ever increasing amount of new, often mutually isolated pieces of information lead the academic community to look for an optimal solution. The lack of interest of the students in physics thus manifested in the decline of their study results, which is also recorded by the international PISA study. It follows from the 2009 PISA study that Slovak students achieved results comparable to the previous studies in the years 2003 and 2006.

The OECD PISA study (Programme for International Student Assessment) in 2009 has again been looking into the level of preparedness for life of young, 15 year olds from 651 countries. The tests were aimed at reading literacy but also at mathematical literacy and literacy pertaining to natural sciences. Our students reached below-average results in reading literacy and natural sciences. About one fifth of our students did not acquire even elementary reading, mathematical and natural scientific literacy, which would enable them an advantageous start of their professional life. In mathematical literacy, the results of our students are at the OECD average and in reading and natural-scientific literacy, just like in the previous studies, the results are below average of OECD countries. Slovak students are placed 32nd to 37th in reading literacy, 19th to 28th in mathematical literacy and 29th to 37th in natural-scientific literacy, from a total of 65 countries Rehůš (2011).

The results of the 2009 PISA study show that in the area of natural-scientific literacy, Slovak students ranked below the average of the OECD countries. We may agree with the statement of M. Žovinová and M. Ožvoldová (2011) that the inadequate level of knowledge in a particular subject leads to a decrease in the interest in its further study. The general decline in knowledge is evident even in the decline of the quality of knowledge of secondary grammar school students. Secondary grammar schools are no longer the elite secondary schools for the best students they once were. In

increasing numbers, we can find average and even below-average students at these schools, who have no interest in acquiring general knowledge. At this level of education, they are already specifically oriented at the area they intend to study further. Physics teachers must overcome several barriers: a lack of learning competences of the students, a denial of the purposefulness of the natural-scientific education and the diversity of student needs.

It is apparent that the above mentioned results of the PISA 2009 study still do not reflect the results of the ongoing school reform but they still signal that level of natural-scientific education in Slovakia at the moment. Nevertheless, we do not consider the radical decrease in the prescribed number of classes of most natural-scientific subjects at elementary and secondary schools, as one of the external signals and effects of the school reform to be a positive step towards an increase of the level of natural-scientific education at our schools.

The school reform started its implementation phase in 2008. This reform has had a significant influence on the yearly activity of students and teachers at our elementary and secondary schools. On July 19, 2008, the committee of the Ministry of Education approved the state education programme, which delimits the elementary goals of schools, the framework content of education and the education norms for individual levels of education. It became the basis for the creation of individual school education programmes of elementary and secondary schools. The state (nation-wide) education programme of schools is the project of education highest in this hierarchy, which includes a general model of the graduate, the general teaching plan of individual school levels and their general curriculum. The non-mandatory content of education is decided upon within the school education programme, which represents the second level of the participative model of management. It provides schools with the chance to focus and adapt to the needs and interests of the students.

In the following part, we will present some of the experiences of teachers at elementary and secondary schools with the implementation of this reform in practice. The results of a survey conducted in 2009 by the INEKO institute at a sample of 1597 teachers were presented by M. Rehuš (2009) in his paper. The current experiences with the school reform are diverse. There were critical voices from the part of the teaching community from the very beginning of the implementation of the reform. The results of the survey show that the school reform helped in liberalising some aspects of the school management, like for example that it supported the interconnectedness of topics among subjects, it provided schools with a greater opportunity to focus their teaching based on their possibilities and provided teachers with more freedom in selecting teaching methods. As much as two thirds of the respondents agreed with the stated. At the same time, the reform however neglected to address several important issues. As much as 90% of the participating teachers disagreed with the statement that the reform freed them from difficult administrative responsibilities. About the same number of respondents expressed their discontent with the provided necessary didactic basis (textbooks, workbooks, methodologies) for instruction. The teachers did acquire more freedom but they do not dispose of didactic tools to enforce such freedom. In comparison with the Czech republic, our teachers are of a minority opinion that the reform brought about a change for the better for their school. A large number of respondents also agree that the reform created better conditions for the development of creativity in students, it allowed for more interesting classes to take place, it provided more freedom in choosing the content of learning, it created better conditions for the development of communication skills of the students and it provided more options for teachers to

be creative. The teachers thus confirmed that fact that the most severe weak points of the reform are the inadequate administrative load, connected also with the swift production of school education programmes, and the problems with the supply of textbooks and didactic tools, which would help in introducing the reform changes directly into teaching. Two thirds of the respondents at the same time disagreed with the statement that the reform created conditions for a better communication between teachers and the parents of the students. More than one half of the participants does not agree that the state education programme improved the quality of the content of their subject and that it became more intelligible. A similar opinion was uttered in connection with the statement that the reform introduced a reduction of obsolete information, that it created better conditions for an individual approach to the students and a more creative atmosphere within the teaching community. 44.3% of the respondents agreed with the key statement that the introduction and implementation of instruction according to the new school education programme is a positive change for the school, whereas 33.7% disagreed and 22% did not know what to answer. One third of our teachers thus considers the reform to be a step back.

Even though the first graduates of the school reform are still learning to become university students, the universities are anxiously anticipating what level of knowledge these students will bring in for their studies. Their knowledge and skills which they acquired in the new didactic environment will, most probably, influence the education process at all universities. In connection with the school reform, new requirements put on the teaching profession are slowly being formulated. The teacher is no longer just implementing the pedagogical documentation and curriculum prescribed by the state, but as a result of the reform, he also becomes the creator of new subject or school curricula. The teacher is expected to be professionally more oriented at the development of student competences, in which he is an expert in all competences of children and students than a rigorous insistence on the students managing to ingest the prescribed subject content in a complex manner. For a qualified teacher, who will be able to meet the challenges connected with the school reform, it will not be enough to be an expert in their respective field but also to master many overlapping topics. At the same time, they should be able to react swiftly to the emergence of new technologies, use them actively and design and implement new teacher strategies.

“The priorities of the new understanding of the profession of a teacher are constantly changing, teaching as primarily explaining the prescribed content shifts to its understanding as a work with people – children, which needs to be developed by means of this content. This is not the content of a field of science per se, but the content of teaching. In it, the content of the scientific field is transformed into a form understandable for a child of a given age, which presumes the construction of this content based on the level of development of the cognitive or non-cognitive abilities of the child, which may many times stand in contrast to the logic of the construction of the respective field of science. These processes should be mastered by the teacher as the creator of the curriculum autonomously on a methodological level”.

Students study at teacher training faculties due to a variety of reasons. These include those, who have a clear idea of their future career but also those, who are only about to develop a relationship with the teaching profession. It is the task of the universities and their instructors to train them all well. The training of future teachers for this difficult profession thus requires our constant attention.

Acknowledgement. The paper was compiled with the support of the project Kega, 003PU-4/2012, *Optimalizácia aplikácii inováčných technológií v graduálnej príprave budúcich učiteľov*.

Актуальность затронутой в статье проблемы обусловлена потребностью обоснования путей обновления и модернизации системы подготовки учителя в соответствии с реформами, происходящими в словацкой школе. Школьная реформа характеризуется как положительными достижениями, так и отрицательным опытом. Анализ результатов школьной реформы позволяет автору прогнозировать адекватные шаги, которые необходимо будет осуществить в

направлени підготовки майбутніх учителів фізики.

Ключевые слова: школьная реформа, анализ результатов, подготовка учителя физики.

Relevance in the article the problem is due to the need to study ways of upgrading and modernization of teacher training in accordance with the reforms taking place in the Slovak school. School reform is defined as positive achievements and negative experiences. Analysis of school reform allows the author to predict the appropriate steps to be undertaken in preparation of future teachers of physics.

Key words: school reform, analysis of results, preparation of physics teachers.

УДК: 378.147+33(07)

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Шостаківська Надія Михайлівна
м.Тернопіль*

Теоретичне обґрунтування методики формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій передбачало організацію та проведення експериментальної перевірки. У статті розкриваються етапи і стадії експериментального дослідження формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій. Подано зразки інтерактивних вправ, які використовувалися під час вивчення фахових дисциплін “Аудит” і “Контроль і ревізія”. Проаналізовано результати формувального етапу експерименту.

Ключові слова: експеримент, майбутні економісти, професійна компетентність, інтерактивні технології

Теоретичне обґрунтування методики формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій потребує експериментальної перевірки. З метою вирішення цієї проблеми проводився формувальний етап дослідження, який характеризується певними етапами, стадіями і методикою реалізації в процесі вивчення студентами фахових дисциплін.

Аналіз останніх досліджень з вирішення загальної проблеми використання засобів інтерактивних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів [1; 2] свідчить про наявність невирішених питань. Зокрема, не конкретизовано поетапність формувального етапу експериментального дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб визначити послідовність реалізації та структуру формувального етапу експериментального дослідження формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій.

Експериментальне дослідження з перевірки ефективності формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій шляхом комплексної реалізації визначених педагогічних умов проводилось у період 2011-2012 та 2012-2013 навчальні роки на базі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

У ході підготовки і проведення формувального етапу експерименту виокремлено кілька стадій, які послідовно впроваджувалися в навчальний процес навчання студентів економічного профілю.

На стадії підготовки до проведення експериментального дослідження реалізовувалися такі кроки:

1) Здійснювався аналіз потреби і можливостей вдосконалення методики вивчення фахових дисциплін майбутніми економістами. Так, в процесі розробки лекційного курсу “Фінансово – господарський контроль і ревізія виробничо-господарської фінансової та комерційної діяльності” у 2007 році [5], який в по-

дальшому став основою для дисципліни “Контроль і ревізія” (що була визначена для проведення формувального етапу експериментального дослідження).

2) Для реалізації наукового підходу й вибору оптимальних засобів інтерактивних технологій, доцільних і ефективних у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів, проаналізовано наукові літературні джерела з питань технологічності інтерактивного навчання, можливостей й результативності використання інтеракцій у процесі професійної підготовки майбутніх економістів, необхідності визначення спеціальних педагогічних умов для організації цілеспрямованої професійної підготовки студентів засобами інтерактивних технологій (2008-2010 рр.).

3) Апробовано можливість використання інтерактивної взаємодії у навчальному процесі вищої школи для оптимізації формування професійної компетентності майбутніх економістів, що знайшло відображення у методичних вказівках по вивченню дисциплін “Ціноутворення” [5] та “Інвестування” [4].

4) На основі аналізу результатів констатувального етапу дослідження розроблено теоретичну концепцію формувального етапу експериментального дослідження, сформовано програму проведення педагогічного експерименту, визначено фахові дисципліни, під час вивчення яких у подальшому проводилося експериментальне дослідження. Такими дисциплінами були “Аудит” та “Контроль і ревізія”.

На стадії організації експерименту (2011 р.) проведено такі заходи:

1) Визначено й обґрунтовано сукупність педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій.

2) Конкретизовано компоненти професійної компетентності та показники рівнів сформованості цього феномену в майбутніх економістів.

3) Розроблено методичне забезпечення для дисциплін “Аудит” і “Контроль і ревізія” з використанням засобів інтерактивних технологій і комплексної реалізації визначених педагогічних умов з метою цілісного формування компонентного складу професійної компетентності майбутніх економістів.

4) Розроблено модель формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій.

5) Здійснено попередню апробацію експериментальної методики з використанням розроблених методичних матеріалів під час вивчення фахових дисциплін студентами III курсу (I семестр 2011-2012 н.р.).

На стадії проведення формувального етапу експериментального дослідження (II семестр 2011-2012 н.р. – I семестр 2012-2013 н.р.) здійснювалися такі заходи: